

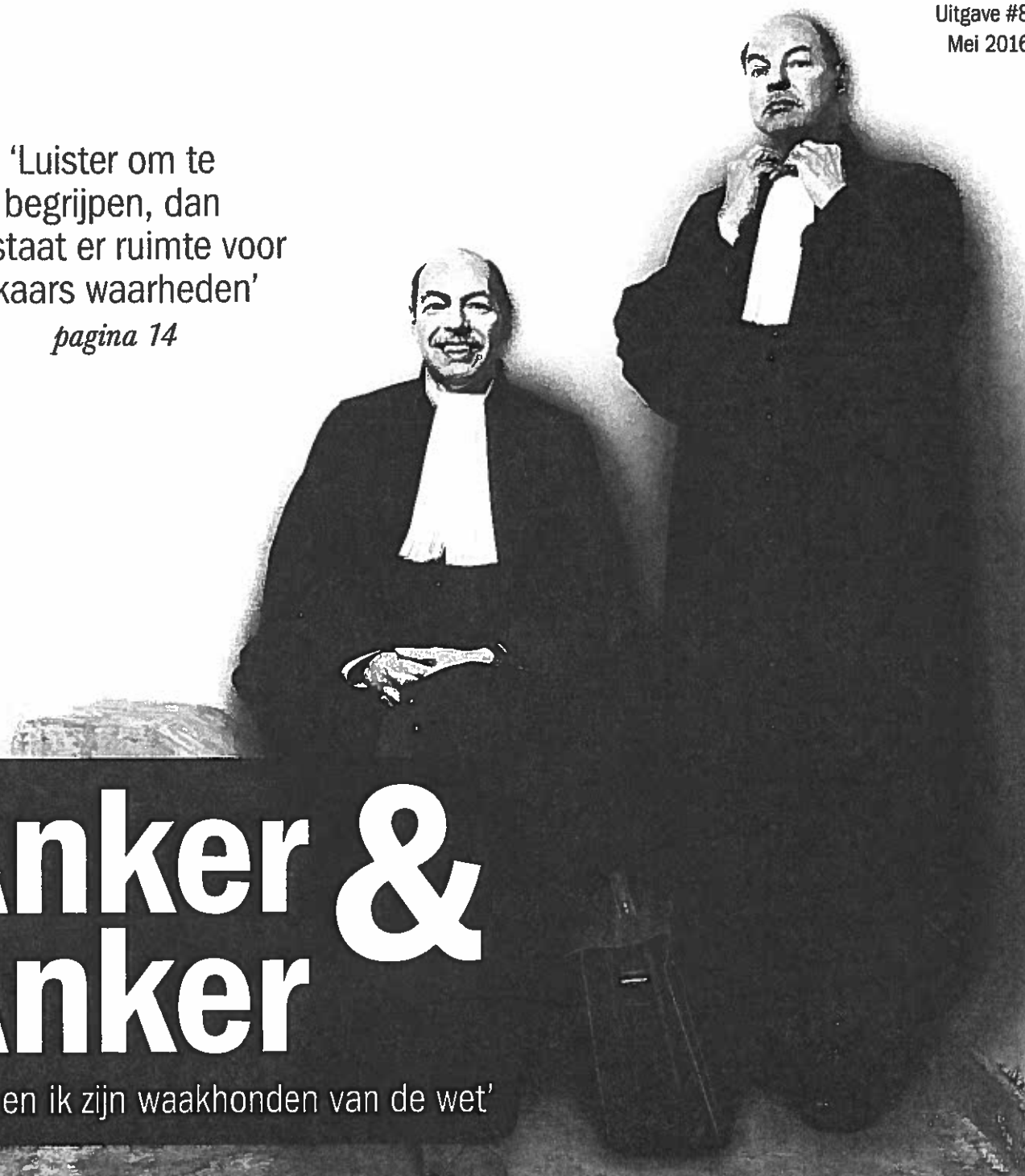
Wat bestuurders in zorg en welzijn kunnen

Leren van

Uitgave #8
Mei 2016

'Luister om te
begrijpen, dan
ontstaat er ruimte voor
elkaars waarheden'

pagina 14

Anker & Anker

'Hans en ik zijn waakhonden van de wet'

PENSIOENFONDS
ZORG & WELZIJN

Anker & Anker

Willem (Wim) en Johannes (Hans) Anker worden geboren op 27 februari 1953 te Leeuwarden. Wim is de oudste van de twee, Hans komt vijftien minuten later.

1977

De tweelingbroers studeren rechten aan de Rijksuniversiteit Groningen.

1981

Wim Anker wordt advocaat op het kantoor dat Trip Advocaten & Notarissen heet.

1991

Anker & Anker winnen de Friese Persprijs, een Nederlandse prijs die ieder jaar wordt toegekend aan een persoon of een organisatie die in het Friese nieuws heeft gestaan 'zonder daarbij de pers te schuwen'.

1991

Bij Anker & Anker heb je levenslang. In 1991 vertrekt voor de laatste keer een collega bij het kantoor.

1999

Het kantoor Anker & Anker Strafrechtadvocaten wordt opgericht. Zoals de naam al doet vermoeden, behandelt het kantoor alleen strafzaken. De advocaten pleiten in alle rechtbanken en gerechtshoven.

2015

Wim Anker wordt door zijn vakbroeders uitgeroepen tot 'Meest Gewaardeerde Advocaat van 2014.'

Vier keer per jaar zingen beide broers smarttappen in café In Den Ouden Vogelstruys in Maastricht.

Wat Wim Anker betreft, is het moment van afbouwen dichtbij. 'Via een glijdende schaal naar een functie bij SC Heerenveen, onze tweede droom.'

In het programma College Tour vertelt Wim Anker in tranen over zijn bijzondere relatie met mevrouw Heijn, de weduwe van Gerrit Jan Heijn. 'In een tijd van vergelding en verharding, praat zij over vergeving.'

EN DAN STA JE INEENS in je toga achter de tralies ... Als gasthoofdredacteur kwam ik voor de fotografie op bijzondere locaties en had ik boeiende ontmoetingen met uw branche-genoten uit zorg en welzijn. Het gesprek met Christine Hillemans, directeur-bestuurder Vluchtelingenwerk Noord-Nederland, bijvoorbeeld. We werken in totaal andere vakgebieden, maar toch lopen we tegen dezelfde uitdagingen aan. Hoe om te gaan met negatieve aandacht van buitenaf bijvoorbeeld. Als strafpleiter roei je ook dikwijls tegen de stroom in.

Er bestaan veel vooroordelen over dit beroep en ik geef u dan ook graag een kijkje in onze manier van werken. Wij worden dikwijls vereenzelvigd met onze cliënten en ik moet mijzelf (helaas) vaak verdedigen. Om intern en naar buiten helderheid te verschaffen hebben wij vijf belangrijke uitgangspunten geformuleerd, waarvan wij niet afwijken. Een daarvan is dat wij een ieder bijstaan en niet kijken naar de persoon van de verdachte, de aard of de ernst van de feiten. Meer hierover leest u in het hoofdartikel op pagina 6. Verder zult u in dit nummer ervaren dat er meer parallellen zijn tussen onze branches dan u had gedacht.

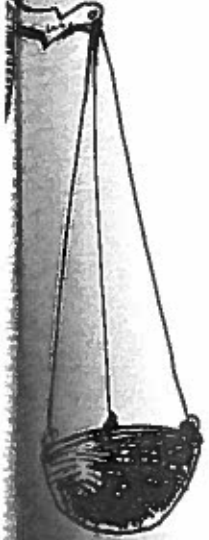
Ik wens u veel leesplezier toe en ik hoop dat u mij nooit nodig hebt ...

Wim Anker

Binnen de ethiek wordt geprobeerd criteria vast te stellen om te kunnen beoordelen of een handeling als goed of fout kan worden gekwalificeerd, en om de motieven en consequenties van deze handeling te kunnen evalueren. (bron: Wikipedia)

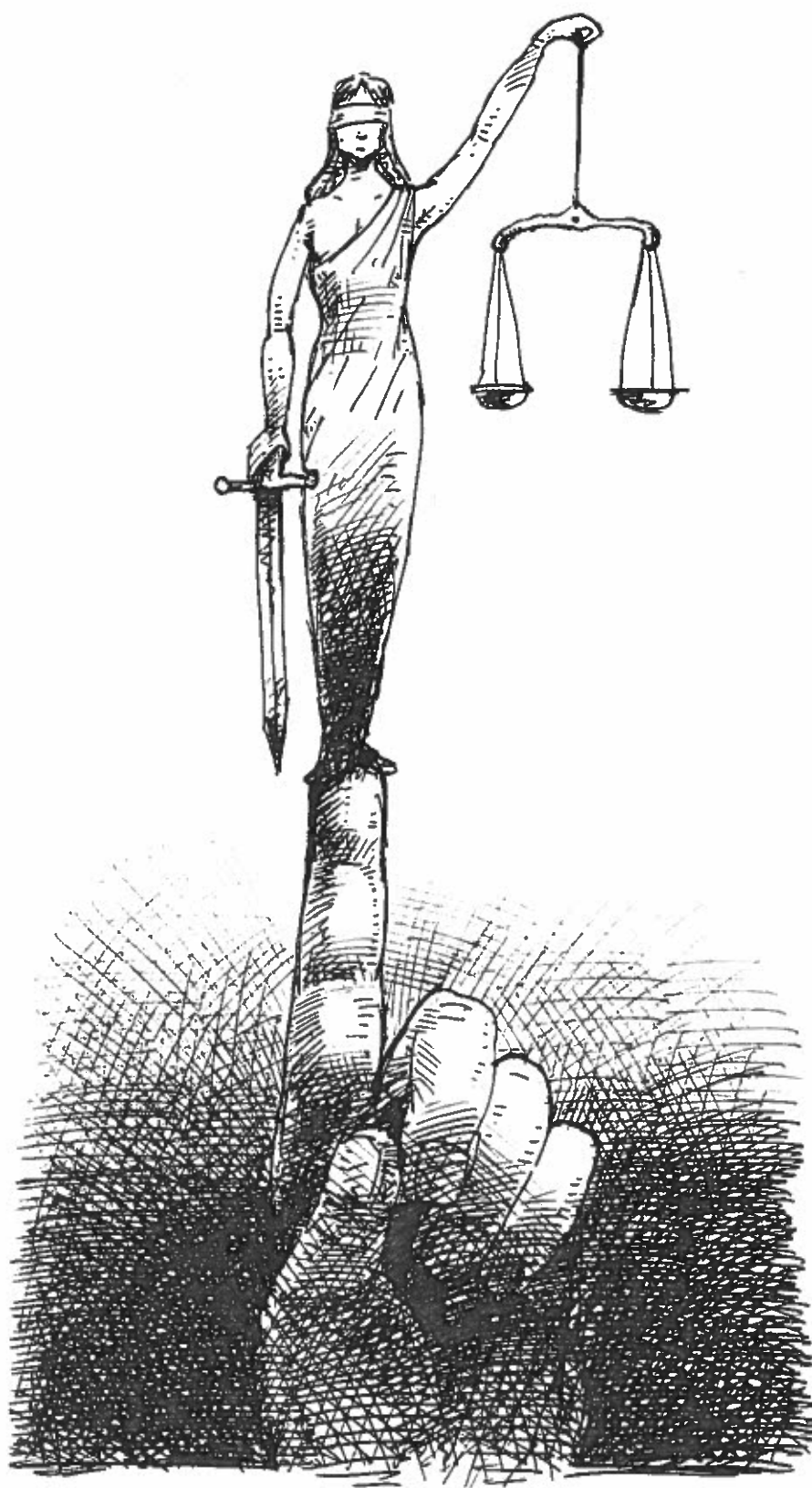
De dilemma's *van een* *strafpleiter*

Na 35 jaar in toga zeggen geld en status hem nog steeds niets. Een gesprek met strafpleiter Wim Anker leert echter dat hij des te scherpere opvattingen heeft over recht, rechtvaardigheid en ethiek. Voor Leren van delen twee zorgbestuurders hun visie.

Tekst Rutger Vahl

Illustratie Rhonald Blommestijn

Fotografie Nick Franken

ANKER & ANKER. Al meer dan 35 jaar is de advocaten-tweeling een begrip in Nederland. Wim ('15 minuten ouder en knapper') treedt meer in de publiciteit en is daarom ook gasthoofdredacteur Leren van. Hans ('de enige broer die cum laude is afgestudeerd') is belangrijk, maar blijft liever op de achtergrond. Vier handen op één buik. Hun identieke opvoeding – vader was partijloos burgemeester (een van de eersten van Nederland) en moeder een sociale vrouw die zieken verzorgde – bezorgde Wim en Hans Anker een groot rechtvaardigheidsgevoel. Samen studeerden ze rechten in Groningen. Daarna begonnen ze een praktijk die ze 'principeel en sociaal voelend' noemen. Ze nemen zaken aan die andere kantoren liever aan zich voorbij zien gaan. Meest bekende voorbeeld is Robert M., die tientallen heel jonge kinderen seksueel misbruikte en filmde. Nooit regende het meer dreigmails op het Anker-kantoor; in totaal 4.500. Er vlogen stenen door de ruiten. Maar dat beïnvloedde hen niet. 'We staan voor onze principes en handelen daarnaar. Hans en ik zijn waakhonden van de wet die als het nodig is hard blaffen.'

'De wet gaat boven alles'

Groot was de maatschappelijke verontwaardiging toen Wim Anker in de zaak Robert M. om vrijspraak vroeg. 'Ik paste alleen de wet toe', legt hij uit. 'Een deel van het bewijsmateriaal was onrechtmatig verkregen.' Dat Robert M. bij vrijspraak in herhaling zou kunnen vallen, telde minder zwaar dan het

rechtsbeginsel. 'Het is mijn taak te zorgen dat iedere verdachte een eerlijk proces krijgt.' Toen Wim Anker kort daarop bezwaar maakte tegen spreekrecht voor ouders, was het land te klein. De advocaat werd weggezet als een kille jurist die alleen oog heeft voor de belangen van zijn cliënt. Hij bleef stoïcijns. 'De wet voorzorg op dat moment niet in spreekrecht voor ouders. Een rechter mag niet op eigen gezag de wet aanpassen als hem dat uitkomt. Wetten worden in dit land gemaakt door de politiek.'

Opvallend is dat een aantal wetten juist is veranderd dóór toedoen van de Ankers. Broer Hans ontdekte dat Ferdi E., de moordenaar van Gerrit Jan Heijn, recht had op een WAO-uitkering van zeven ton. Voor de samenleving was dit moeilijk te verkroppen, maar niet voor Wim Anker: 'Mooi speurwerk van mijn broer. In de wet stond dat een WAO-uitkering niet gestopt mocht worden door gevangenisstraf. De Kamer heeft dit nadien meteen veranderd.'

Te welig oog voor slachtoffers

Maar wordt hier niet te veel binnen de vier muren van de rechtbank gedacht? Moet er niet meer oog zijn voor gevoelens in de samenleving? Peter Notten, bestuursvoorzitter van Korein Groep, die onder meer kinderopvang aanbiedt, vindt van wel. 'Ik deel de mening dat iedere verdachte recht op verdediging heeft', zegt hij, 'maar vrijspraak vragen terwijl er zo veel bewijs op tafel lag, gaat mij een brug te ver. Dat is niet uit te leggen aan de maatschappij en al helemaal niet aan de slachtoffers.' Hetzelfde geldt, aldus Notten, voor de poging van Wim Anker om ouders spreekrecht te ontfangen.

Wie is wie

Julichska Venmans

is sinds 2010 voorzitter van de raad van bestuur van de CONRISQ Groep. Zij vormt samen met Sanne Verwaaijen de directie van de groep, die bestaat uit forensisch psychiatrisch centrum De Rooyse Wissel, de Ottho Gerhard Heldringstichting, het Ambulatorium, Bijzonder Jeugdwerk Brabant, Pactum en Stichting De Lingebught. Daarnaast is Venmans sinds 2014 lid van de raad van toezicht van Zorgcentra de Betuwe.

Peter Notten

is sinds 2002 voorzitter van de raad van bestuur van Korein Groep, een missiegedreven maatschappelijke onderneming die gezinnen, ketenpartners, bedrijven en initiatieven ondersteunt op het terrein van kindontwikkeling van 0 tot 16 jaar. Bij Korein Groep werken ruim 2.200 mensen.

“ Het huidige marktdenken maakt het onaantrekkelijk en zelfs risicovol je nek uit te steken voor ‘zware gevallen’ ”

‘Op juridische gronden had hij wellicht gelijk. Maar uit ervaring weet ik hoe belangrijk het voor ouders kan zijn in de verwerking om zich uit te mogen spreken, om gehoord te worden.’ Notten mist op die momenten de ethiek in de rechtspraak. ‘Dat geldt ook voor de nasleep van deze zaak. Er is veel geld en energie gestoken om het recht zijn loop te geven, maar de slachtoffers staan er nu weer alleen voor. Dat is voor mij moeilijk te accepteren.’

Met de gevolgen van deze zedenzaak, zegt Notten, wordt de kinderopvangsector nog dagelijks geconfronteerd. Het aantal mannen, altijd al klein, is nog verder teruggelopen: zij voelen zich niet meer geaccepteerd. ‘Daarnaast is de sector geconfronteerd met veel

overheidsmaatregelen om de veiligheid te vergroten. Die verhogen niet alleen de kosten, maar creëren naar mijn mening vooral een schijnveiligheid.'

Euforie niet uitstellen

De mens Wim Anker is niet doof voor geluiden uit de samenleving, stelt hij. Maar als advocaat moet hij uitgaan van de wet. Die wil hij principieel en consequent toepassen. Niet alleen binnen de vier muren van de rechtbank, maar ook op zijn eigen kantoor waar vijf ethische uitgangspunten gelden. Geen cliënten weigeren, zoals een van die uitgangspunten luidt, betekent echt: niemand weigeren. Ook verdachten zonder geld zijn dus welkom. Tachtig procent van de zaken die Wim Anker behandelt, is op pro-deobasis. Onlangs stond hij een fietsendief bij in Breda. 'Na afloop kwam de rechter naar me toe. "Meneer Anker, dat u dit soort pro-deozaakjes nog steeds doet!" Ik antwoordde dat ik genoten had van de

“

Ik deel de mening dat iedere verdachte recht op verdediging heeft, maar vrijspraak vragen terwijl er zoveel bewijs op tafel lag: dat gaat mij een brug te ver

”

Ethiek in zorg én advocatuur

Strafpleiter Wim Anker en zorgbestuurders Peter Notten en Julichska Venmans werken in verschillende sectoren, maar vinden elkaar in een gedeelde opvatting over goed en fout:

- 1 Iedereen heeft recht op bijstand, bij strafzaken en in de zorg.
- 2 De professional houdt de regie over de meest wenselijke juridische aanpak of behandeling.
- 3 Geld of status mogen geen enkele rol spelen bij de vraag of er wel of geen hulp verleend wordt.
- 4 Een advocaat of zorgverlener moet zich afzijdig houden van sentimenten in de samenleving (hoe gemeend die ook zijn) maar moet altijd eigen professionele afwegingen maken.
- 5 Prestatie-indicatoren zijn, zeker indien gekoppeld aan bonussen, risicovol. Als ze leiden tot selectie aan de poort, waarbij er een voorkeur ontstaat voor 'makkelijke gevallen', komt het recht op bijstand/hulp voor iedereen in gevaar.

pleidooien en me nu verheugde op een biertje in het bekroonde café De Beijaard. "Ik heb een heerlijke dag en hoop dit nog heel lang zo te doen!" zei ik.'

Hier spreekt de advocaat die met de jaren wijzer is geworden. Zijn ethische en juridische uitgangspunten mogen in beton zijn gegoten, ten opzichte van zichzelf heeft Wim Anker de teugels laten vieren. 'Ik heb vier keer een burn-out gehad. Toen zei mijn broer: "Als een rechter jouw pleidooi niet volgt, ben je dagenlang depressief. Maar krijg je gelijk, dan ga je meteen door naar je volgende zaak. Geniet eens van je succes, stel de euforie niet uit! Als Heerenveen scoort, juich je toch ook niet pas de volgende dag?"'

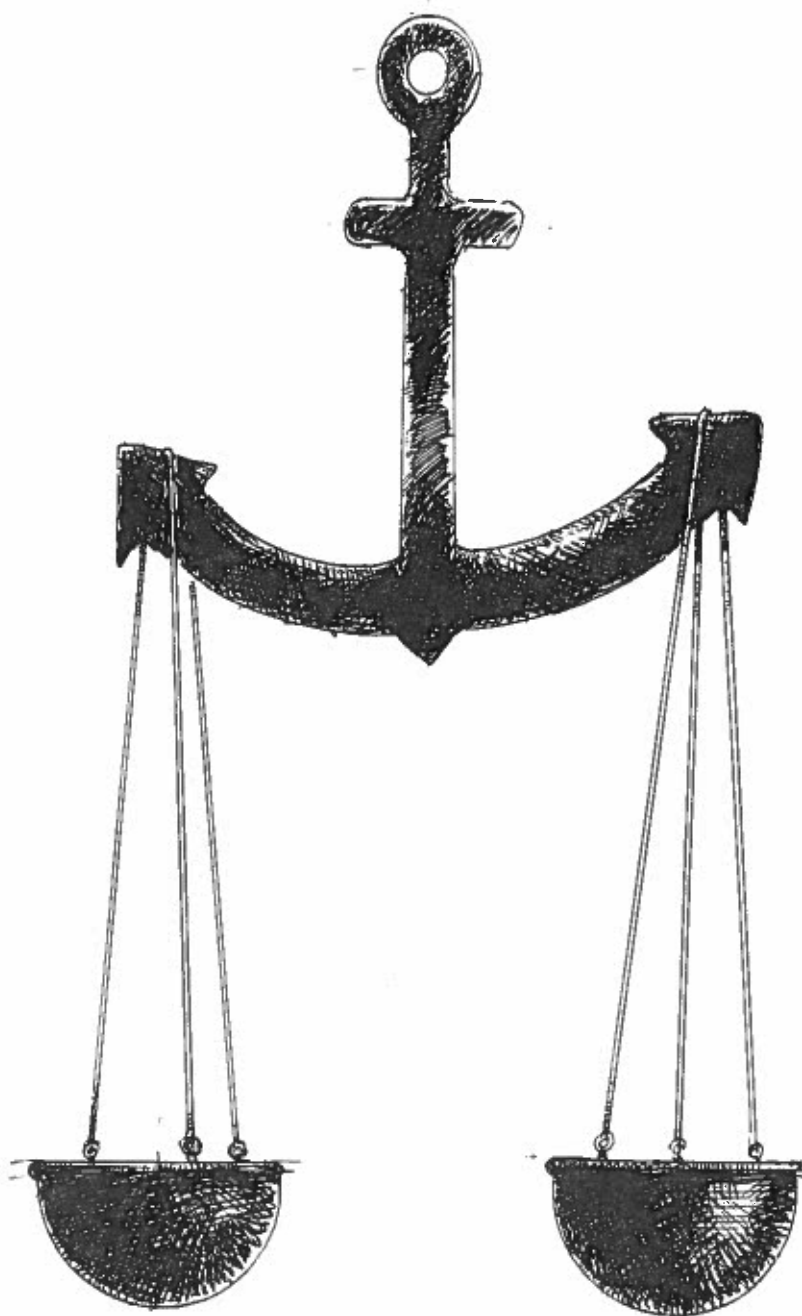
Geld speelt geen rol

Het toont aan dat Wim Anker niet de kille jurist is voor wie sommigen hem houden. Sterker nog, hij trekt zich het leed dat zijn cliënten hebben veroorzaakt aan, kan daar soms moeilijk van slapen. Hij windt zich op over misstanden. Met lede ogen ziet hij aan hoe geld en macht zijn vak aantasten. 'Cowboys', noemt hij ze; de strafpleiters met hun Maserati's en Rolexen. Beide broers zijn wars van uiterlijk vertoon en luxe. De vakantie gaat sinds jaar en dag naar het Limburgse Slenaken. Desgevraagd toont hij zijn horloge: een klokje van vijftien euro van de HEMA. Hebzucht corrumpeert, heeft hij als kind al geleerd, en dat ziet hij niet alleen bij criminelen maar ook bij zijn vakbroeders. Maar luidt het gezegde niet: waar je mee omgaat, word je mee besmet? Hoe houdt Anker de invloed van geld en status op afstand? 'Ik heb

het geluk dat drugsbaronnen mij niet meer bellen', glimlacht hij. 'Zij zijn gewend dat wie betaalt ook bepaalt. Maar zo werken wij niet. Wij houden als advocaat altijd de regie en laten ons niet voor karretjes spannen.' Helemaal ongevoelig voor geld kunnen de gebroeders overigens niet zijn. Ze hebben een kantoor met ruim twintig mensen die elke maand moeten worden uitbetaald. De financiële kurk waarop het kantoor drijft, is het opleidingscentrum voor advocaten, die aanvulling houdt het bedrijf financieel gezond. Aan cliënten die het kunnen betalen, wordt 280 euro per uur in rekening gebracht.

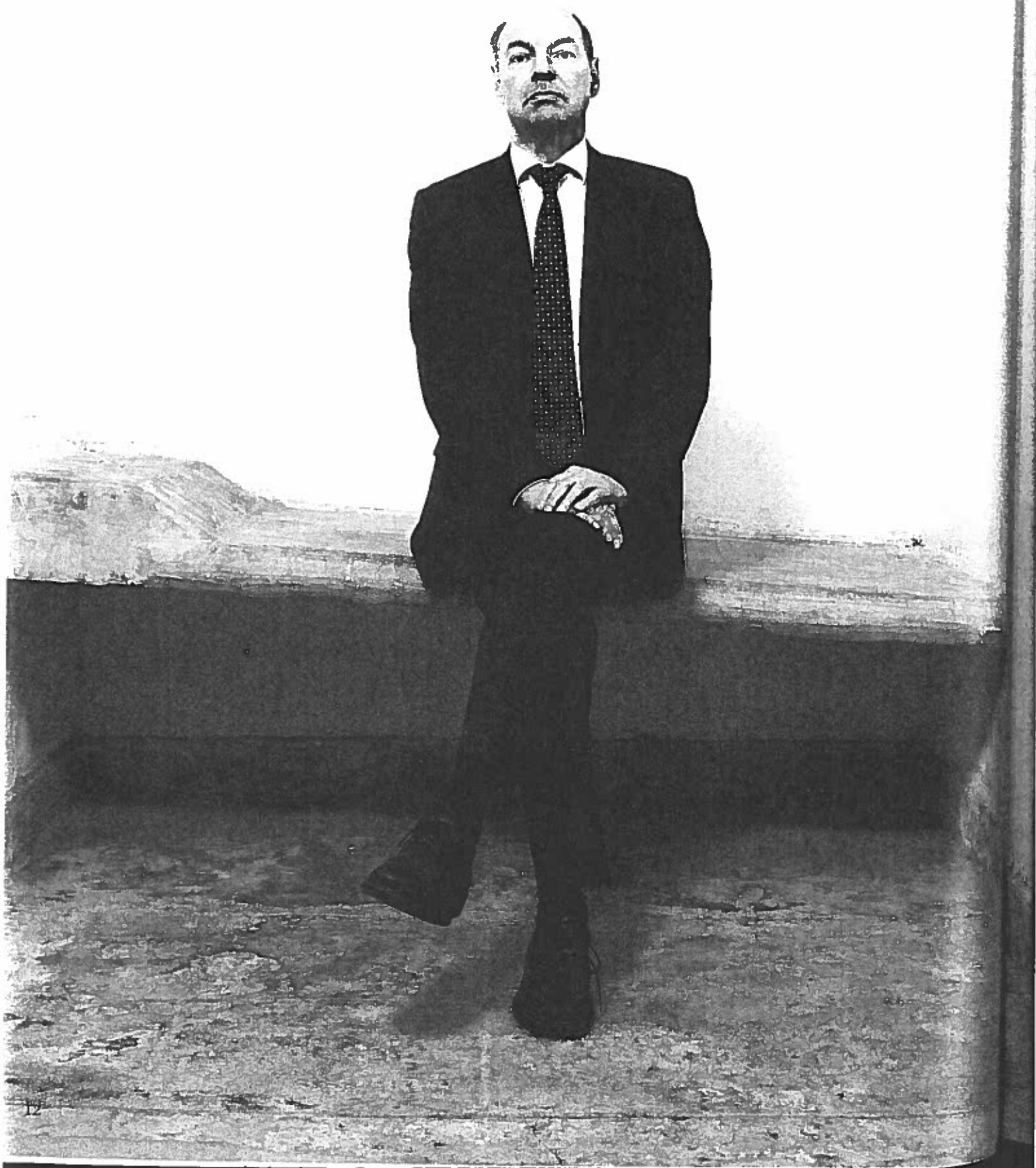
Meer gestuurd door geld

Niemand uitsluiten en de corrumperende invloed van geld: het zijn thema's die Julichska Venmans, bestuursvoorzitter van CONRISQ Groep, zeker herkent. Haar organisatie telt onder andere een centrum voor forensische psychiatrie. Marktwerving in de zorg leidt er volgens haar toe dat systemen meer en meer gestuurd worden door geld. Venmans voelt dat bijna dagelijks. 'Als bestuurder moet ik hier alert op zijn, want geld-gedreven besluiten zijn niet altijd in het belang van de zorg voor onze cliënten.' Bovendien plaatst het bestuurders voor ethische dilemma's, zo stelt zij. 'Het huidige marktdenken maakt het onaantrekkelijk en zelfs risicovol je nek uit te steken voor "zwarte gevallen". Ik merk dat sommige instellingen de moeilijke cliënten graag doorverwijzen.' Venmans vindt dat geld, vertaald in prestatie-indicatoren, steeds vaker het motief is van bepaalde keuzes die in de zorg worden gemaakt.

Het belang van de cliënt moet echter altijd leidend zijn, stelt ze. 'Tegen financiële afrekening ben ik niet, als deze gekoppeld is aan kwaliteit van de behandeling en de tevredenheid van cliënten. Mijn medewerkers staan in de frontlinie. Zij moeten doen wat in het belang van de cliënt is. En dat laat zich

niet in prestatie-indicatoren uitdrukken. Want als je wilt "presteren", neem je alleen mensen op van wie je zo min mogelijk last hebt. Maar wij vinden dat iedereen recht heeft op zorg. Ook cliënten die moeilijk te behandelen zijn, zijn bij ons welkom.'

5x *ethische en juridische uitgangspunten*

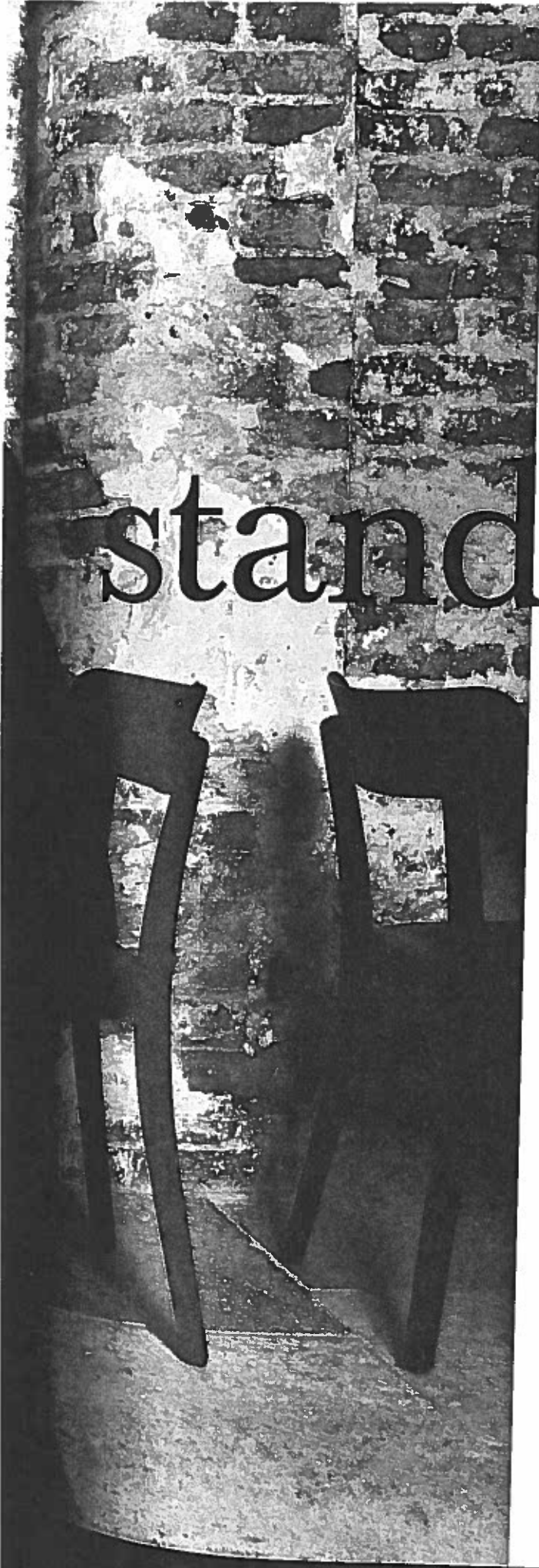
Een sterk normbesef; dat hebben Wim en Hans Anker van huis uit meegekregen. Voor de advocaten spelen ethische dilemma's een minder prominente rol, want in de rechtbank telt natuurlijk vooral de letter van de wet. Toch zijn er vijf ethische en juridische uitgangspunten waar de gebroeders zich in hun werk door laten leiden.

- 1 Wij hebben een partijbelang, staan enkel de verdachte bij, niet slachtoffers of nabestaanden.
- 2 Wij staan een ieder bij en kijken niet naar de persoon van de verdachte, de aard of de ernst van de feiten.
- 3 Wij hebben de regie en nooit de cliënt. Wij zijn niet het verlengstuk van de verdachte.
- 4 De cliënt kiest ons en wij niet de cliënt. Geen 'cowboygedrag' maar wachten op een cliënt die zich meldt.
- 5 Wij kijken niet naar inkomen of vermogen bij de verdachte.

Wim Anker en Christine Hillemans

standpunten

Hij verdedigde pedoseksueel Robert M. bij de Amsterdamse zedenzaak. Zij begeleidt mensen die de terreur van Assad en IS zijn ontvlucht. Wim Anker en Christine Hillemans directeur-bestuuder van VluchtelingenWerk Noord-Nederland ontdekken hoeveel overeenkomsten ze in hun vakgebieden hebben.

Tekst Boudewijn Geels

Fotografie Janita Sassen

TOEN DE BERICHTEN over de massa-aanranding tijdens Oudjaarsnacht in Keulen haar bereikten, wist Christine Hillemans dat het een zware periode zou worden. Als directeur-bestuurder van VluchtelingenWerk Noord-Nederland probeert ze draagvlak voor de opvang van vluchtelingen te verwerven. 'Dat gaat in golfbewegingen', vertelt ze in een zijkamer van Grand Café Prinsenhof in Groningen. 'Het draagvlak is sterk afhankelijk van de publiciteit rond vluchtelingen. Natuurlijk zijn de Keulse aanrandingen onacceptabel. En ja, er zijn aanwijzingen dat er vluchtelingen onder de daders waren. Maar in de publieke discussie gaat het dan meteen over de hele groep vluchtelingen. Dat is wel eens lastig.'

Advocaat Wim Anker herkent het understatement. 'Ik heb geen enkele professionele bemoeienis met asielzaken, want wij doen al 36 jaar alleen strafrecht. Maar een parallel is wel dat ook wij ons in het oog van de orkaan bevinden. Vluchtelingen en verdachten zijn twee publiciteitsgevoelige terreinen. En ons standpunt is niet altijd populair. Toch moet je over het voetlicht brengen wat je doet en waarom je het zo doet.'

Hillemans knikt. 'De media zoomen in op buitensporige excessen. Uitstekende voorbeelden van hoe soepel veel vluchtelingen zich aanpassen aan onze samenleving, worden onderbelicht.'

Anker slaat met een hand op tafel. 'Alweer een parallel! Nederland heeft tweeduizend tbs-gestelden. Er hoeft maar één incident te zijn rond een tbs'er en het staat op de voorpagina van de landelijke kranten. Er staat nooit: "Dirk komt terug van proefverlof". Nee, het beeld is immer eenzijdig negatief. Terwijl je óók kunt zeggen dat het instituut tbs heel goed werkt. Dat het recidivegevaar veel geringer is dan na vijftien jaar cel. Bovendien: van de 70.000 verloven per jaar, komt er dertig keer iemand niet direct terug. Maar vraag het de buitenwacht en je zult horen: "Het is een duiventil en ze zijn allemaal verschrikkelijk gevaarlijk!"'

Weinig privacy

Wat doe je tegen zulke beeldvorming? Anker, met een diepe zucht: 'Weinig. Je roeit altijd tegen de stroom in. Dat zal bij jullie vast ook zo zijn.'

Hillemans: 'Ja. Alles wat op een azc aan incidenten gebeurt, wordt uitvergroot. Maar eigenlijk is het hartstikke knap dat de meeste vluchtelingen in noodopvang zo rustig blijven. De opvang is sober hoor. Ik denk soms zelfs té sober. Weinig activiteiten, weinig privacy, geen scholing voor kinderen en de asielprocedure komt maar traag op gang. Dan denk ik: media, zoom ook eens in op hun geduld. Op hun dankbaarheid.'

Anker: 'Was ik maar een jaartje hoofd voorlichting op het ministerie van Veiligheid en Justitie, denk ik wel eens. Tbs'ers die geleidelijk en probleemloos terugkeren in de samenleving: ze zijn er. Maar het wordt niet over het voetlicht gebracht. Daarin faalt het departement.'

De druk van de media kan enorm zijn, stelt Hillemans. 'Duiken kan niet. Maar je moet nooit impulsief reageren op vragen.'

Anker: 'Na zittingen in de zaak Robert M. doken mijn collega Tjalling van der Goot en ik altijd tien minuten een lege

“

Ik leg liever een struisvogelei
dan het ei van een koolmees

”

kamer in. Eerst rustig worden en afspreken wie wat zegt, dan pas de pers te woord staan. De bananenschillen lagen elke dag en overal. Maar we zijn niet uitgegleden.’

De mooiste confrontatie was die met Rutger Castricum van PowNews, vertelt de advocaat grijnzend. ‘Hij duwde zijn roze microfoon onder mijn neus en vroeg: ‘Hee, pedo-advocaat, lekker geslapen?!’ Ik antwoordde: “Ik vind u een goed mens. U bent de eerste die informeert naar mijn gezondheid. Dat siert u.” Vervolgens had Rutger het knap moeilijk met zijn vragen. Vond ik prachtig.’

De advocaat moet zichzelf vaak verdedigen. ‘Ik zeg altijd: overdag verdedig ik mijn cliënt, ’s avonds en in het weekend mijzelf. En dat al 36 jaar. Ook in lezingen. Ik heb er inmiddels vierduizend gegeven, van vmbo’s tot de Rotary. Stééds maar weer je verhaal uitleggen.’

Hillemans: ‘Bij ons is dat nog iets lastiger, omdat wij een vrijwilligersorganisatie zijn. Ook onze vrijwilligers worden op verjaardagen geconfronteerd met persoonlijke vragen. Dan zeg ik: wees een ambassadeur van VluchtelingenWerk. Dat gaat over het algemeen heel goed, maar het is de laatste tijd wel erg veel.’

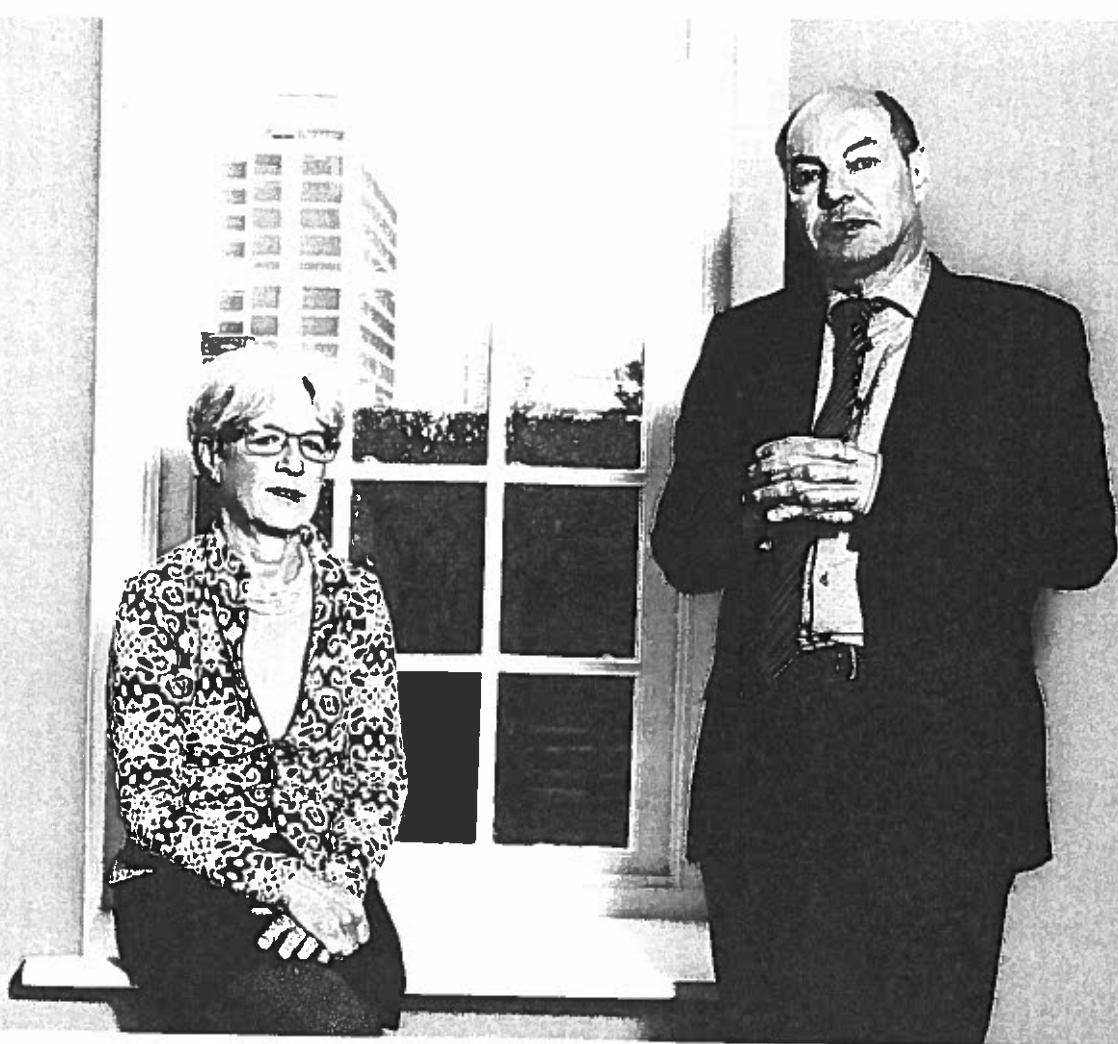
Publieke opinie beïnvloeden

Zijn media op een of andere manier te sturen?

Anker: ‘Het is heel belangrijk welk medium je kiest. Zeker bij ingewikkelde zaken leg ik liever een struisvogelei dan het ei van een koolmees. In het Journaal krijg je 55 seconden spreektijd, in De Wereld Draait Door drie minuten. Dan zit ik liever in Nieuwsuur, waar meer ruimte is om mijn verhaal te vertellen. En we hebben met de NCRV een vierdelige documentaire over onze praktijk gemaakt. Zo kun je de publieke opinie beïnvloeden. Eén van de vier afleveringen ging over de verdediging van Robert M.’

‘Je hebt inderdaad wel enige speelruimte’, bevestigt Hillemans. ‘Met welke berichten je naar buiten treedt bijvoorbeeld. Maar uiteindelijk blijf je afhankelijk van het knip- en plakwerk van de journalist. Mijn ervaring is dat ze vaak meer voor de hectiek gaan dan voor de diepgang en de achtergronden. Terwijl dat zó belangrijk is.’

Waarvoor vluchten die mensen nou precies? En waarom vluchten velen in hun eentje? Vluchtelingen nemen zulke beslissingen zeer weloverwogen.'

Hillemans kan altijd terugvallen op de professionele voorlichters van VluchtelingenWerk, zegt ze. 'Heel prettig.'

Anker: 'Dat lijkt me heerlijk, zulke professionals. Ik moet het erbij doen.'

Regie over de zaken

Een verschil tussen Anker en Hillemans is dat de advocaat de regie heeft over de zaken, en niet de cliënt. 'De asielzoeker houdt altijd de regie over zijn eigen verhaal', vertelt Hillemans. 'VluchtelingenWerk probeert in het voortraject dat vluchtverhaal met vrijwilligers duidelijk te krijgen. Omdat later extra feiten invoegen lastig is, motiveren we de asielzoeker om het hele verhaal te vertellen. Daartoe moeten we eerst zijn of haar vertrouwen winnen. Je vertelt namelijk niet zomaar over een traumatische verkrachting. Zeker niet in een gesprekje van een kwartier met een jou toegewezen asieladvocaat die je nooit eerder hebt gezien.'

Anker: 'Ik wil ook het hele verhaal horen. Daarom zoek ik de cliënt heel vaak op. Maar ik zeg ook: "Als jij en ik het op

essentiële punten niet eens zijn, dan beslissen wij."

Als de verdachte vrijspraak wil terwijl er sprake is van overvloedig bewijs, dan zeg ik: "Dirk, jij gaat morgen de recherche het hele verhaal vertellen. Zo niet, dan stop ik." Dat gebeurt vijftien à twintig keer per jaar. Ik wil wel geloofwaardig blijven voor de rechters in Nederland.'

Waakhonden

Is de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), die op basis van zoveel mogelijk feiten moet beslissen of iemand in Nederland mag blijven, te vergelijken met de officier van justitie?

'Interessante vraag', zegt Anker. 'Kijk, het doel van een advocaat is niet de waarheidsvinding. Wij moeten zorgen voor een eerlijk proces. Wij zijn de waakhonden van het rechtsbedrijf. We zeggen zes keer per dag "Woef!" en kijken er dan heel boos bij. Dat deden we dus ook in de zaak tegen Robert M. Vindt het Openbaar Ministerie ons lastig? Prachtig. Daar zijn we voor!'

Hillemans: 'Wij hebben ook een luis-in-de-pels-rol. Maar daar zit wel eens spanning op, want we bekritisieren zo nodig ook onze subsidieverstrekkers: de gemeenten. Die hanteren

bovendien andere grenzen waar het de privacy van vluchtelingen betreft. Informatie over, bijvoorbeeld, de arbeidssituatie of de gezinssituatie geven we alleen door met toestemming van de vluchteling. Dat leidt wel eens tot frictie.'

Betrouwbaar blijven als organisatie, dat is het allerbelangrijkst, concludeert Hillemans. 'Dan bedoel ik betrouwbaar richting alle partijen in de keten: de vluchtelingen, de IND, de gemeenten, de betaalde medewerkers en de vrijwilligers. Dat vergt een permanente evenwichtsoefening.'

Anker ervaart zijn werk ook zo. 'Het is een lastige combinatie. Enerzijds moeten we scherp en dus lastig zijn in onze controlerende taak. Aan de andere kant hebben we het hoogst in het vaandel: integriteit en ethische grenzen. Met mijn tweelingbroer Hans heb ik lang geleden afgesproken: wij gaan de tuchtrechter nooit ontmoeten.'

Fouten maken mag

Maar in elke organisatie worden fouten gemaakt. Bij VluchtelingenWerk Noord-Nederland, dat inmiddels 120 betaalde medewerkers en 1.750 vrijwilligers heeft, is de vraag hoe je de kwaliteit in een zo snel groeiende organisatie hoog houdt volgens Hillemans zelfs 'een constant aandachtspunt'. 'Fouten bespreken we in teamverband, zodat we er allemaal van kunnen leren.' Ze wil van Anker weten hoe diens kantoor met fouten omgaat.

Anker & Anker is met 'slechts' 23 medewerkers een stuk behapbaarder, constateert de advocaat. 'We organiseren bewust tegenspraak. Elke vrijdag tussen 9.00 en 12.00 uur is er ruimte voor een goed gesprek, mogen we kritisch zijn op elkaar. Als ik in een interview niet scherp ben geweest, zeggen mijn medewerkers heus niet: "Wim, wat heb je dat goed gedaan, en wat een prachtige foto!"'

Wij hebben ook een luis-in-de-pels-rol. Maar daar zit ook wel eens spanning op

Lessen van Anker en Hillemans

- 'Praat met mensen, niet over mensen. Luister om te begrijpen, dan ontstaat er echt contact en ruimte voor elkaars waarheden, elkaars begrip.' Christine Hillemans
- 'Ook al is je standpunt niet altijd populair, toch moet je over het voetlicht brengen wat je doet en waarom je het zo doet.' Wim Anker
- 'Betrouwbaar blijven als organisatie, dat is het allerbelangrijkst. Richting alle partijen in de keten: de vluchtelingen, de IND, de gemeenten, de betaalde medewerkers en de vrijwilligers. Dat vergt een permanente evenwichtsoefening.' Christine Hillemans

Tekst Rutger Vahl

Fotografie Erik Smits en Nick Franken

Illustraties Aloys Oosterwijk

Spraakmakend

Zowel in het recht als in de zorg zijn er zaken die de discussie over ethiek op scherp zetten en waar normen met elkaar botsen. Gasthoofdredacteur Wim Anker selecteert een aantal zaken uit eigen praktijk en vertelt over zijn 'geleerde lessen'. Aan zorgbestuurder Paul de la Chambre van 's Heeren Loo Groep in Amersfoort de vraag wat hij leerde van de geruchtmakende Brandon-affaire, die speelde binnen zijn zorggroep.

“Mijn
geheimhoudingsplicht
maakt dat ik moet
zwijgen over wat
ik weet”

Zaak: wat doe je als strafpleiter als een verdachte tegen jou het misdrijf bekent, maar in de rechtszaal zijn kaken stijf op elkaar houdt of de feiten zelfs glashard ontkent? Volgens Wim Anker krijgt hij eens in de paar jaar met deze ethische vraag te maken. Het antwoord is voor hem echter zonneklaar.

‘Eens in de paar jaar maak ik mee dat een cliënt aan mij het misdrijf bekent, maar in de rechtszaal ontkent of zich beroept op zijn zwijgrecht. Als het bewijs niet hard genoeg is, weet ik dat de uitkomst vaak vrijspraak is en weet dan dat er een dader vrijuit gaat. Mijn geheimhoudingsplicht maakt dat ik moet zwijgen over wat ik weet. Sterker nog, dat het mijn taak is ervoor te zorgen dat mijn cliënt er zo goed mogelijk vanaf komt. Ik heb daar geen enkel ethisch probleem mee, want ik zie dit als een gevolg van ons rechtssysteem. De wet bepaalt dat bewijs wettig en overtuigend moet worden geleverd. Zo niet, dan volgt vrijspraak. Zou je de wet versoepelen, dan bestaat de kans dat veel mensen ten onrechte worden veroordeeld. En dat is een situatie die me nog minder wenselijk lijkt, dan dat een dader zijn straf ontloopt. De belangrijke les is dat je niet moet toegeven aan geluiden uit de onderbuik van de samenleving, die vinden dat er in deze gevallen sprake is van onrecht. Nee, het recht stelt met goede reden hoge eisen aan de bewijslast. Maar als de verdachte ter zitting wil zwijgen of ontkennen en wij zijn van mening dat er meer dan voldoende bewijs is, willen wij dat hij zijn proceshouding gaat wijzigen. Wij vragen geen vrijspraak als die er niet in zit. Wij moeten geloofwaardig blijven voor de rechters. Weigert de cliënt dit, dan moet hij een andere advocaat zoeken.’

Zaak: In 2008 sloeg een 66-jarige vrouw haar partner en studerende dochter in hun slaap dood met een bijl. De verdachte vroeg Wim Anker haar bij te staan, maar hij weigerde.

*Een paar jaar geleden gaf ik een gastcollege in Maastricht. Na afloop dronk ik wat met een aantal studenten. Er kwam een meisje naar me toe. "Meneer Anker, mijn naam is Daphne, ik studeer rechten en wil stage lopen bij uw kantoor". Ik hield de boot af, want zulke verzoeken krijg ik vaak. Maar Daphne praatte met veel enthousiasme op me in. Ze bleek een groot fan van ons kantoor en wilde niets liever dan bij ons het vak leren. Een paar weken later wijdde de Telegraaf een pagina aan de dubbele bijlmoord in Badhoevedorp. Een moeder had met een hakbijl eerst haar man vermoord en daarna haar dochter, "de getalenteerde rechtenstudente Daphne", zo las ik. Van dat bericht zat ik emotioneel helemaal stuk, want ik wist meteen dat het om de Daphne ging die ik in Maastricht had ontmoet. Wat gebeurde er? Niet veel later belde de moeder mij en met de vraag haar te verdedigen. Hoewel mijn uitgangspunt is dat ik iedereen verdedig, heb ik in dit geval "nee" gezegd. Het slachtoffer had voor mij een gezicht. Ik kende haar, had een persoonlijke betrokkenheid en dat maakte mij ongeschikt als advocaat in deze zaak. Ik zou mogelijk niet alles kunnen geven in de verdediging van deze verdachte. Op het moment dat een slachtoffer voor mij een gezicht krijgt, kan ik me niet meer honderd procent geven voor de verdachte.'

“ Het slachtoffer had voor mij een gezicht. Dat maakte mij ongeschikt als advocaat ”

Amk
Zed
5 m
Hof

“

Ik kon niet riskeren dat de beelden de verdediging in de weg zouden zitten

”

Zaak: In december 2010 kwam aan het licht dat Robert M. enkele tientallen jonge kinderen seksueel had misbruikt. Het misbruik was in veel gevallen gefilmd. Wim Anker trad op als advocaat van Robert M. Zijn cliënt werd in hoger beroep veroordeeld tot 19 jaar cel en tbs met dwangverpleging. Tegen zijn gewoonte in weigerde advocaat Wim Anker de schokkende beelden van het misbruik te bekijken.

‘Een advocaat moet al het bewijsmateriaal in het dossier tot zich nemen en beoordelen. Maar in de zaak van kinderverkrachter Robert M. heb ik de tapes die hij maakte van het misbruik bewust niet willen zien. Dat vond ik te confronterend. Ik wist dat ik een paar jaar contact zou hebben met Robert M. en ik kon niet riskeren dat de beelden mij bij zijn verdediging in de weg zouden gaan zitten. Mijn kantoorgenoot, Tjalling van der Goot, heeft de beelden wel gezien en deed mij verslag. Het was voor hem een zeer zware beproeving. Waarom ik in deze zaak dit vergaande besluit heb genomen? Dat heeft iets te maken met de brand in Volendam op 1 januari 2000, waar ik een les heb geleerd. Ik verdedigde de uitbater en in de rechtszaal zag ik voor het eerst de jongeren, die soms gruwelijk waren verminkt. Dat heeft erg diepe indruk op me gemaakt. Ik ben zeker niet iemand die na sluitingstijd de knop om kan draaien. Ook thuis laten sommige beelden mij niet los. Ja, daar kan ik soms ook wakker van liggen. Aan gruwelijke foto's of video's wen ik nooit. Mijn advies is: zorg dat je altijd professioneel kan blijven handelen en probeer situaties die je professionaliteit ondermijnen te voorkomen of op te lossen. Dat is niet zwak, maar juist sterk.’

Zaak: de moord op Gerrit Jan Heijn in 1987 was de eerste zaak die Wim Anker nationale bekendheid gaf. Hij was advocaat van dader Ferdi E. Tijdens diens straf en ook na zijn vrijlating hield Wim Anker contact. Bijzonder is dat Wim Anker, vele jaren na de zaak, ook de weduwe van de vermoorde AH-topman persoonlijk leerde kennen.

'In de regel houd ik betrokkenheid met cliënten nadat een zaak is afgelopen. Dat doe ik op humanitaire gronden. Ik ben ook oprecht benieuwd hoe het verder met hen gaat. Het is dat mijn broer me wel eens afremt, anders zou ik nog vaker bij cliënten langs gaan. Was ik in Den Haag, dan bracht ik meestal een bezoek aan Koos H., de seriemoordenaar die in 1982 tot levenslang werd veroordeeld, en die verder bijna nooit bezoek kreeg. Ferdi E., de moordenaar van Gerrit Jan Heijn, heb ik tientallen keren gesproken. Dan ontstaat een persoonlijke band, dat kan bijna niet anders. Maar bijzonder is dat ik ook een persoonlijke band heb gekregen met de weduwe van Gerrit Jan Heijn; Hank Heijn. We hebben elkaar op haar verzoek ontmoet en zelfs samen een lezing gegeven over deze ernstige en emotionele zaak. Zij leerde mij een bijzondere wijze les. Zij heeft de moordenaar van haar man vergeven. Hoe krachtig is dat?'

“

De moordenaar van je
man vergeven, hoe
krachtig is dat?

”

